

[Начало](#) > ... > [Семейноправни Въпроси И Наследство](#) > [Развод И Законна Раздяла](#) > [Portugal](#)

Развод и законна раздяла

Съдържание,
предоставено от

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

 Португалия

1 Какви са условията за получаване на развод?

В Португалия развод може да бъде получен по взаимно съгласие или без съгласието на един от съпрузите по исков ред (член 1773, параграф 1 от Гражданския кодекс (*Código Civil*)).

Първият начин предполага споразумение между двамата съпрузи за прекратяване на брака и по принцип за плащането на издръжка на нуждаещия се съпруг, за упражняването на родителски права върху ненавършилите пълнолетие деца, за разпореждането със семейното жилище и за уговорките за домашните любимци (член 1775, параграф 1 от Гражданския кодекс).

Развод по исков ред се предявява в съда от единия от съпрузите срещу другия на база на законно установени факти и други факти, които, независимо от вината, приписвана на съпрузите, доказват непоправимото разстройство на брака (член 1773, параграф 3 и член 1781 от Гражданския кодекс).

2 Какви са основанията за развод?

При развода по взаимно съгласие не е необходимо съпрузите да посочват причината за своята молба.

Основанията за развод по исков ред (член 1781 от Гражданския кодекс) са следните:

- фактическа раздяла в продължение на една пълна година. Под фактическа раздяла се разбира, че липсва съжителство между съпрузите и единият от тях или и двамата не възнамеряват да го възобновят (член 1782 от Гражданския кодекс);
- промяна в умствените способности на другия съпруг, която продължава повече от една година и която, поради сериозността си, засяга възможността за съжителство;
- отсъствие, без никакъв контакт от отсъстващия съпруг, за период не по-малко от една година;
- всякакви други факти, които независимо от вината, която е приписана на съпрузите, доказват непоправимото разстройство на брака.

3 Какви са правните последици от развода за:

3.1 личните отношения между съпрузите (напр. фамилното име)

С развода бракът се прекратява и се поражда същите правни последици като при прекратяване поради смърт, освен предвидените от закона изключения (член 1788 от Гражданския кодекс).

Що се отнася до имуществените отношения между съпрузите, последиците от развода се поражда от момента, в който решението за допускане на развода стане окончателно и необжалваемо, но се прилагат с обратна сила, считано от датата на предявяване на иска (член 1789, параграф 1 от

Гражданския кодекс).

Ако в хода на производството бъде доказана фактичката раздяла на съпрузите, всеки от тях може да поиска последиците от развода да се приложат с обратна сила, считано от датата на настъпване на раздялата, съгласно решението (член 1789, параграф 2 от Гражданския кодекс).

Въпреки развода, съпругът, който е приел фамилното име на другия съпруг, може да го запази, ако последният е съгласен или съдът разреши това въз основа на изложените мотиви. Съгласието на бившия съпруг може да бъде дадено с нотариално заверен документ, документ, изготвен в съда (писмен протокол, в рамките на производство, от декларация за намерение на страната), или декларация пред длъжностно лице по гражданското състояние. Молбата за разрешение от съда да се използва фамилното име на бившия съпруг може да бъде подадена в рамките на бракоразводното производство или в отделно производство, дори след допускането на развода (член 1677-В от Гражданския кодекс).

3.2 подялбата на имуществото на съпрузите

В случай на развод нито един от съпрузите не може да получи повече, отколкото би получил, ако бракът е бил сключен при режим на съпругеска имуществена общност (*regime da comunhão de adquiridos*) — член 1790 от Гражданския кодекс).

Всеки от съпрузите губи всички облаги, получени или които предстои да бъдат получени от другия съпруг или от трета страна във връзка с брака или предвид семейното положение „женен/омъжена“, независимо дали това условие е определено преди или след сключването на брака. Предоставящият облагата може да определи тя да бъде предоставена на родените от брака деца (член 1791 от Гражданския кодекс).

Що се отнася до имуществените отношения между съпрузите, последиците от развода се пораждат от момента, в който решението за допускане на развода стане окончателно и необжалваемо, но се прилагат с обратна сила, считано от датата на предявяване на иска (член 1789, параграф 1 от Гражданския кодекс).

Ако в хода на производството бъде доказана фактичката раздяла на съпрузите, всеки от тях може да поиска последиците от развода да се приложат с обратна сила, считано от датата на настъпване на раздялата, съгласно решението (член 1789, параграф 2 от Гражданския кодекс).

Съдът може да предостави под наем семейното жилище на всеки от съпрузите, по негово или нейно искане, независимо дали то е обща собственост или собственост на другия съпруг, като вземе предвид по-специално нуждите на всеки от съпрузите и интересите на родените от брака деца. Определянето на наема е по правилата за отдаване под наем на жилища, като съдът може да определи условията на договора, след като изслуша съпрузите, и може да прекрати наема по искане на наемодателя, когато последващи обстоятелства наложат това. Определените условия, било то чрез утвърждаване на споразумението между съпрузите или със съдебна заповед, могат да бъдат изменени в съответствие с общите правила за доброволна компетентност (член 1793 от Гражданския кодекс).

3.3 малолетните и непълнолетните деца на съпрузите

В случай на развод, законна раздяла, обявяване на недействителност или унищожаване на брака въпросите за децата, за тяхната издръжка, както и начинът на плащане на издръжката, се уреждат в споразумение между родителите, което подлежи на утвърждаване от съда (или длъжностното лице по гражданско състояние (*Conservador do Registo Civil*) при производство за раздяла и развод по взаимно съгласие) (член 1905, параграф 1 и член 1776-А от Гражданския кодекс).

Процесът на уреждане на родителската отговорност в службата на регистъра по гражданско състояние (*Conservatória do Registo Civil*) е предвиден в членове 274-А, 274-В и 274-С от португалския Кодекс за регистъра по гражданско състояние (*Código do Registo Civil*).

Ако споразумение не бъде постигнато, съдът приема решение в съответствие с интересите на ненавършилото пълнолетие дете, включително за поддържане на близки отношения с двамата родители, като насърчава и утвърждава споразумения или взема решения, насърчаващи наличието на

повече възможности за контакти с двамата родители и споделянето на отговорността между тях. Настойничество върху ненавършилото пълнолетие дете може да бъде предоставено на единия от родителите, на трето лице, на поправителен дом или заведение за отглеждане на деца (член 1906, параграф 8 от Гражданския кодекс).

За допълнителна информация вж. фактологичната справка „[Родителска отговорност](#)“.

3.4 задължението за изплащане на издръжка на другия съпруг?

След развода всеки от съпрузите трябва да осигурява средствата за своето препитание. Всеки от съпрузите има право на издръжка, независимо от вида на бракоразводното производство. Правото на издръжка може да бъде отказано от очевидни съображения за справедливост (член 2016, параграфи 1, 2 и 3 от Гражданския кодекс).

При определянето на размера на издръжката съдът трябва да отчете продължителността на брака, приноса към семейния бюджет, възрастта и здравословното състояние на съпрузите, тяхната професионална квалификация и възможностите им за заетост, времето, което евентуално ще трябва да отделят за отглеждането на общите им деца, техните печалби и доходи, наличието на нов брак или извънбрачно съжителство, както и като цяло всички обстоятелства, които оказват въздействие върху нуждите на съпруга, който получава издръжката, и възможностите на лицето, което плаща издръжката (член 2016-А, параграф 1 от Гражданския кодекс).

Съдът трябва да дава предимство на всяко задължение на съпруга длъжник, което е свързано с издръжка на дете, пред задължението към бившия съпруг, произтичащо от развода (член 2016-А, параграф 2 от Гражданския кодекс).

Съпругът взискател няма право да иска запазване на условията на живот, които е имал по време на брака (член 2016-А, параграф 3 от Гражданския кодекс).

За допълнителна информация вж. фактологична справка относно „[Издръжка](#)“.

4 Какво на практика означава правният термин „законна раздяла“?

Със законна раздяла бракът не се прекратява, а се отменят задълженията, свързани със съжителство и взаимопомощ, без да се засяга правото на издръжка. Що се отнася до имуществото, раздялата поражда същите последици като тези при прекратяване на брака (член 1795-А от Гражданския кодекс).

Законната раздяла приключва с помирение на съпрузите или с прекратяване на брака (член 1795-В от Гражданския кодекс).

5 Какви са условията за законна раздяла?

Условията за законна раздяла, независимо дали по исков ред или по взаимно съгласие, са същите като тези за развод по исков ред *mutatis mutandis* (член 1794 от Гражданския кодекс).

6 Какви са правните последици от законната раздяла?

Както е посочено в отговора на въпрос 4, със законната раздяла се отменят задълженията, свързани със съжителство и взаимопомощ, без да се засяга правото на издръжка. По отношение на имуществото законната раздяла поражда същите последици като тези, произтичащи от прекратяването на брака (член 1795-А от Гражданския кодекс).

Разпоредбите относно развода се прилагат *mutatis mutandis* към законната раздяла (член 1794 от Гражданския кодекс).

Законната раздяла може да се преобразува в развод, макар че тя не е предварително условие за развод или етап от бракоразводно производство. Ако съпрузите не се помирят в срок до една година от станалото окончателно и необжалваемо решение за законна раздяла (било то по исков ред или по

взаимно съгласие), всеки от тях може да подаде молба за преобразуване на раздялата в развод. Ако и двамата съпрузи подадат молба за преобразуване, не е необходимо да се спазва определеният срок и решението се постановява незабавно (член 1975-D, параграфи 1 и 2 от Гражданския кодекс).

Ако преобразуването е поискано от единия от съпрузите, другият бива уведомен лично или чрез неговия или нейния процесуален представител, когато е приложимо, за възможността да обжалва молбата — единствено на основание помирение на съпрузите — в срок до 15 дни (член 993, параграфи 3 и 4 от Гражданския процесуален кодекс (*Código de Processo Civil*)). След представянето на доказателства съдията произнася решение по жалбата в срок до 15 дни (член 986, параграф 3 от Гражданския процесуален кодекс).

Преобразуването на законна раздяла в развод може да бъде поискано също така пред всяка служба на регистъра по гражданско състояние (член 5, параграф 1, буква е) и член 6 от Законодателен указ № 272/2001 от 13 октомври 2001 г. — Производства от компетентността на прокуратурата и службите на регистъра по гражданско състояние). Искането, основано на фактически и правни основания, трябва да бъде подадено в службата на регистъра по гражданско състояние, като се приложат доказателства и документални потвърждения (член 7, параграф 1 от Законодателен указ № 272/2001 от 13 октомври 2001 г. — Производства от компетентността на прокуратурата и службите на регистъра по гражданско състояние).

Ответникът се призовава да подаде жалба в срок до 15 дни, като представи доказателства и приложи документални потвърждения (член 7, параграф 2 от Законодателен указ № 272/2001 от 13 октомври 2001 г. — Производства от компетентността на прокуратурата и службите на регистъра по гражданско състояние).

Ако ответникът не обжалва молбата, се приема, че посочените от ищеца факти са доказани, длъжностното лице по гражданското състояние, след като провери изпълнението на законовите изисквания, уважава молбата (член 7, параграф 3 от Законодателен указ № 272/2001 от 13 октомври 2001 г. — Производства от компетентността на прокуратурата и службите на регистъра по гражданско състояние).

Ако ответникът не обжалва молбата, длъжностното лице по гражданското състояние насрочва среща за опит за помирение, която трябва да бъде проведена в срок до 15 дни, и може да разпорежи извършването на правни действия и представянето на нужните доказателства в потвърждение на законовите изисквания (член 7, параграфи 4 и 5 от Законодателен указ № 272/2001 от 13 октомври 2001 г. — Производства от компетентността на прокуратурата и службите на регистъра по гражданско състояние).

Ако ответникът е обжалвал молбата и постигането на споразумение се окаже невъзможно, страните биват призовани да потвърдят претенциите си и да представят нови доказателства в рамките на 8 дни. След това делото се отнася до първоинстанционния съд, който е компетентен по въпроса в района, където се намира службата на регистъра по гражданско състояние (член 8 от Законодателен указ № 272/2001 от 13 октомври 2001 г. — Производства от компетентността на прокуратурата и службите на регистъра по гражданско състояние).

След като делото бъде отнесено до съда, съдията постановява представянето на доказателства и насрочва заседание (член 9 от Законодателен указ № 272/2001 от 13 октомври 2001 г. — Производства от компетентността на прокуратурата и службите на регистъра по гражданско състояние).

7 Какво означава на практика терминът „унищожаване на брака“?

„Унищожаване на брака“ означава прекратяване на правните последици от брака чрез позоваване на съществен порок, който засяга сключването на брака.

8 Какви са условията за унищожаване на брака?

Могат да бъдат унищожени бракове, които са сключени при следните обстоятелства (член 1631 от Гражданския кодекс):

- а. при наличие на пречка, водеща до недействителност (абсолютна или относителна);
- б. когато не е дадено съгласие или съгласието е недействително поради допуснатата грешка, или е било дадено по принуда над единия или и двамата съпрузи;
- в. не са присъствали свидетели на сключването на брака, когато законът изисква това.

Следните фактори са абсолютни пречки за обявяване на недействителност, тъй като пречат на сключването на брак от въпросното лице с което и да било друго лице (член 1601 от Гражданския кодекс):

- а. лицето е на възраст под шестнадесет години;
- б. известно е, че лицето страда от слабоумие, дори в периоди на просветление, има наложена забрана или е поставено под запрещение поради душевна болест;
- в. предишен, непрекратен брак, независимо дали католически или граждански, дори ако не е направено съответното вписване в регистъра на ражданията, браковете и умираанията.

Следните фактори са относителни пречки за обявяване на недействителност, тъй като пречат на сключването на брак от въпросните лица едно с друго (член 1602 от Гражданския кодекс):

- а. родство по права линия;
- б. предишно отношение на родителска отговорност;
- в. родство по съребрена линия от втора степен;
- г. сватовство по пряка линия;
- д. осъждане на един от съпрузите в миналото за извършването или съучастието в опит — макар и неуспешен — за убийство на съпруга на другата страна.

Бракът може да бъде унищожен поради липса на съгласие (член 1635 от Гражданския кодекс):

- а. ако към момента на сключване на брака една от страните не е осъзнавала действията си поради временна недееспособност или други причини;
- б. ако една от страните е била подведена относно физическата самоличност на другата страна;
- в. ако декларацията за съгласие е изтръгната с физическа принуда;
- г. ако съгласието е било симулирано.

Грешката, която лишава от юридическа сила съгласието, е от значение само за целите на унищожаването на брака, когато се базира на съществени личностни качества на другия съпруг и е извиняема, и се докаже, че няма основания без нея бракът да е бил сключен (член 1636 от Гражданския кодекс).

Браковете, сключени под психическа принуда, могат да бъдат унищожени, ако едната от страните е заплашена сериозно и неправомерно и страхът ѝ от осъществяване на заплахата е основателен (член 1638, параграф 1 от Гражданския кодекс).

Ако дадено лице съзнателно и неправомерно изтръгне декларирането на съгласие от другата страна с обещанието да я освободи от непредвидими вреди или вреди, причинени от трети лица, това е равностойно на неправомерна заплахата (член 1638, параграф 2 от Гражданския кодекс).

При сключването на брака декларирането на съгласие представлява основанието да се предполага, че съпрузите не само желаят да сключат брак, но също така че съгласието им не е опорочено от грешка или принуда (член 1634 от Гражданския кодекс).

9 Какви са правните последици от унищожаването на брака?

Унищожаването на граждански брак, когато е сключен добросъвестно от двамата съпрузи, поражда действие за тях и за трети страни, когато съответното решение стане окончателно и необжалваемо (член 1647, параграф 1 от Гражданския кодекс).

Ако само единият съпруг е сключил брака добросъвестно, тогава само въпросният съпруг може да предявява претенции за облагите от семейното положение и да ги претендира пред трети страни, при условие че това представлява просто отражение на отношението между съпрузите (член 1647, параграф 2 от Гражданския кодекс).

Съпруг, който сключи брак от извинимо незнание за порока, водещ до недействителност или унищожаване на брака, или декларирането на неговото съгласие е било постигнато чрез физическа или психическа принуда, се смята, че е сключил брака добросъвестно (член 1648, параграф 1 от Гражданския кодекс).

Признаването на добросъвестност е в правомощията на държавните съдилища. Добросъвестността на съпрузите се предполага (член 1648, параграфи 2 и 3 от Гражданския кодекс).

След като бракът бъде обявен за нищожен или унищожен, добросъвестният съпруг запазва правото си на издръжка, след като решението стане окончателно и вече не подлежи на обжалване или съдебното решение е вписано (член 2017 от Гражданския кодекс).

10 Съществуват ли алтернативни извънсъдебни способи за решаване на въпросите, свързани с развода, без да се стига до съд?

Преди започването на бракоразводното производство съпрузите трябва да бъдат уведомени от службата на регистъра по гражданско състояние или от съда за съществуването и целите на службите за семейна медиация (член 1774 от Гражданския кодекс и член 14, параграф 3 от Законодателен указ № 272/2001 от 13 октомври 2001 г. — Производства от компетентността на прокуратурата и службите на регистъра по гражданско състояние).

Семейната медиация е извънсъдебен метод за разрешаване на конфликти, възникнали в семейните отношения, в които страните се опитват да постигнат споразумение посредством своето лично и пряко участие и с помощта на медиатор в конфликта.

С използването на това алтернативно средство за разрешаване на спорове могат да бъдат разрешавани конфликти, произтичащи от регламентирането, изменението и неизпълнението при упражняване на родителска отговорност, развод и законна раздяла, преобразуване на законна раздяла в развод, помиряване на разделени съпрузи, определяне и изменение на временна или постоянна издръжка, възлагане на семейното жилище, отказ на правото да се ползва фамилното име на другия съпруг и разрешение да се ползва фамилното име на бившия съпруг (член 4 от Законодателно постановление (*Despacho Normativo*) № 13/2018 от 9 ноември 2018 г. за регулиране на дейността на системата за семейна медиация (CCM), създадена със Заповед № 18 778/2007 от 22 август 2007 г. и за утвърждаване на Наредба за реда за избор на медиатори за предоставяне на услуги, свързани с медиация, в системата за семейна медиация).

Семейните медиатори са специалисти, лицензирани от Министерство на правосъдието (*Ministério da Justiça*), които отговарят за независимото и безпристрастно водене на срещи, за да помогнат на страните да постигнат споразумение помежду си (член 7 от Законодателно постановление № 13/2018 от 9 ноември 2018 г. за регулиране на дейността на системата за семейна медиация (CCM), създадена със Заповед № 18 778/2007 от 22 август 2007 г. и за утвърждаване на Наредба за реда за избор на медиатори за предоставяне на услуги, свързани с медиация, в системата за семейна медиация).

Молба за развод по взаимно съгласие може да се подаде и в служба на регистъра по гражданско състояние, освен в случаи на споразумение, постигнато в хода на производство за развод по исков ред (член 1779 от Гражданския кодекс), и при условие че молбата за развод по взаимно съгласие е придружена от подробен списък на общото имущество на двойката, споразумение за разпореждане със

семейното жилище, споразумение относно плащането на издръжка на нуждаещия се съпруг и удостоверение за съдебното решение за регламентиране на условията за упражняване на родителската отговорност или споразумение за упражняване на родителската отговорност по отношение на ненавършилите пълнолетие деца, когато това не е било постановено от съдилищата преди това (член 272, параграф 1 от португалския Кодекс за гражданския регистър).

11 Къде се подава заявление (иск/искане) за развод/законна раздяла/унищожаване на брака? Какви формалности трябва да бъдат спазени и какви документи трябва да бъдат приложени към заявлението?

Раздяла и развод по взаимно съгласие

За раздяла и развод по взаимно съгласие се подава молба до служба на регистъра по гражданско състояние от двамата съпрузи при наличие на взаимно споразумение. Молбата трябва да бъде придружена от следните документи (член 272, параграф 1 от португалския Кодекс за гражданския регистър):

- а. подробен списък на общото имущество, в който са указани съответните стойности, или, ако съпрузите са избрали да поделят това имущество, споразумение за подялба или молба за съставянето на такова споразумение;
- б. удостоверение за съдебно решение за упражняването на родителска отговорност или споразумение за упражняването на родителска отговорност по отношение на всички ненавършили пълнолетие деца, ако преди това не е било решено от съдилищата;
- в. споразумение за плащането на издръжка на съпруга, който се нуждае от издръжка;
- г. споразумение за разпореждане със семейното жилище;
- д. удостоверение за предбрачен договор, ако има такъв.

Освен ако в представените документи е указано друго, се приема, че споразуменията се прилагат както през периода на производството, така и след това (член 272, параграф 4 от Гражданския кодекс).

Производството за законна раздяла или развод по взаимно съгласие се образува, като се подаде молба, подписана от съпрузите или техни представители в която и да е служба на регистъра по гражданско състояние (*conservatória do registo civil*). Молбата се подава заедно с посочените по-горе документи и акта за сключване на граждански брак (член 14, параграфи 1 и 2 от Законодателен указ № 272/2001 от 13 октомври 2001 г. — Производства от компетентността на прокуратурата и службите на регистъра по гражданско състояние).

След като получи молбата, длъжностното лице по гражданско състояние кани съпрузите на среща, на която се проверява дали правните предпоставки са изпълнени (член 1776, параграф 1 от Гражданския кодекс). На срещата съпрузите биват уведомени за съществуването на услуги за семейна медиация; ако съпрузите все пак възнамеряват да се разведат, тогава се разглеждат споразуменията и съпрузите биват приканени да ги изменят, ако те не защитават надлежно интересите на единия от тях или на децата. За тази цел може да бъдат извършвани правни действия и събирани доказателства. Ако правните изисквания са изпълнени и посочените по-горе процедури са спазени, длъжностното лице по гражданско състояние уважава молбата (член 14, параграф 3 от Законодателен указ № 272/2001 от 13 октомври 2001 г. — Производства от компетентността на прокуратурата и службите на регистъра по гражданско състояние).

Когато е представено споразумение относно упражняване на родителски права върху ненавършилите пълнолетие деца, производството се отнася към прокуратурата (*Ministério Público*) в първоинстанционния съд, който е компетентен по въпроса в рамките на съдебния район по местонахождение на службата на регистъра по гражданско състояние, така че да бъде издадено разпореждане във връзка със

споразумението в срок до 30 дни (член 14, параграф 4 от Законодателен указ № 272/2001 от 13 октомври 2001 г. — Производства от компетентността на прокуратурата и службите на регистъра по гражданско състояние).

Ако от прокуратурата бъде преценено, че споразумението не защитава достатъчно добре интересите на ненавършилите пълнолетие деца, ищците може да направят необходимите изменения или да представят ново споразумение. В последния случай споразумението се представя повторно на прокуратурата. Ако от прокуратурата бъде преценено, че споразумението достатъчно добре защитава интересите на ненавършилите пълнолетие деца, или ако съпрузите са изменили споразумението в съответствие с дадените от прокуратурата указания, разводът се допуска (член 14, параграфи 5 и 6 от Законодателен указ № 272/2001 от 13 октомври 2001 г. — Производства от компетентността на прокуратурата и службите на регистъра по гражданско състояние).

Когато ищците не са съгласни с указанията от прокуратурата изменения и все пак възнамеряват да се разведат и/или представените споразумения не защитават достатъчно добре интересите на единия съпруг, не се дава одобрение и бракоразводното производство се отнася към съда в района по местонахождение на службата на регистъра по гражданско състояние (член 14, параграф 7 от Законодателен указ № 272/2001 от 13 октомври 2001 г. — Производства от компетентността на прокуратурата и службите на регистъра по гражданско състояние).

След като получи делото, съдията разглежда представените от съпрузите споразумения, като приканва съпрузите да ги изменят, ако те не защитават интересите на един от тях или интересите на техните деца (член 1778-А, параграф 2 от Гражданския кодекс).

След това съдията определя последиците от развода по въпросите, които съпрузите не са изменили. Ако някое от споразуменията не защитава достатъчно добре интересите на някой от съпрузите, съдията може — за тази цел и с оглед на разглеждането на предложените споразумения — да постанови извършването на определени действия и събирането на необходимите доказателства (член 1178-А, параграфи 3 и 4 от Гражданския кодекс).

При определяне на последиците от развода съдията винаги следва не само да насърчава постигането на споразумение, но и да вземе предвид постигнатото споразумение между съпрузите (член 1778-А, параграф 6 от Гражданския кодекс).

След това се постановява развод по взаимно съгласие, като решението се вписва в съответния регистър (член 1778-А, параграф 5 от Гражданския кодекс).

Молбите за законна раздяла или развод по взаимно съгласие се подават в съда, ако към съответната молба страните не приложат никое от посочените по-горе споразумения (член 1778-А, параграф 1 от Гражданския кодекс).

В този случай молбата за развод се подава в съда. След получаване на молбата съдията разглежда представените от съпрузите споразумения, като кани съпрузите да ги изменят, ако те не защитават достатъчно добре интересите на единия от тях или на техните деца. Съдията определя последиците от развода по въпросите, по които съпрузите не са постигнали съгласие, като може — за тази цел и с оглед на разглеждането на предложените споразумения — да постанови извършването на определени действия и събирането на необходимите доказателства. При определяне на последиците от развода съдията трябва не само да насърчава постигането на споразумение, но и да вземе предвид постигнатото споразумение между съпрузите. След това се постановява развод по взаимно съгласие и решението се вписва в съответния регистър (член 1778-А, параграфи 2, 3, 4, 5 и 6 от Гражданския кодекс).

Раздяла или развод по исков ред

Молби за раздяла или развод по исков ред се подават до съда за семейството и децата (*Juízo de Família e Menores*) или, ако не съществува такъв съд, до местния граждански съд (*Juízo Local Cível*) или общия съд (*Juízo de Competência Genérica*), който притежава териториална компетентност (член 122, параграф 1, буква с) от Закона за устройство на съдебната система (*Lei da Organização do Sistema Judiciário*). Териториалната компетентност се определя по местожителството на ищеца (лицето, което подава иска) (член 72 от Гражданския процесуален кодекс).

Разпоредбите относно развода се прилагат *mutatis mutandis* към законната раздяла (член 1794 от Гражданския кодекс).

Законната раздяла приключва с помирение на съпрузите или с прекратяване на брака (член 1795-В от Гражданския кодекс).

Всеки от съпрузите може да поиска развод по исков ред въз основа на фактическа раздяла в продължение на една пълна година; промяна в умствените способности на другия съпруг, която продължава повече от една година и която, поради сериозността си, засяга възможността за съжителство; отсъствие, без никакви контакти от отсъстващия съпруг, за период от най-малко една година, както и други факти, които, независимо от вината, която се приписва на съпрузите, доказват непоправимото разстройство на брака (член 1781 от Гражданския кодекс).

Пострадалият съпруг има правото да поиска обезщетение за вредите, причинени му от другия съпруг, съгласно общите условия за гражданската отговорност и пред обикновените съдилища (член 1792, параграф 1 от Гражданския кодекс).

Съпругът, който е подал молба за развод въз основа на промяна в умствените способности на другия съпруг, трябва да обезщети последния за личните вреди, причинени от прекратяването на брака; молбата трябва да бъде подадена в рамките на самото бракоразводно производство (член 1792, параграф 2 от Гражданския кодекс).

Ако основанията за развод са свързани с промяна в умствените способности на другия съпруг, която продължава повече от една година и която, поради сериозността си, засяга възможността за съжителство, и с отсъствие, без никакви контакти от отсъстващия съпруг, за период от най-малко една година, тогава само съпругът, който се позовава на промяната в умствените способности или на отсъствието на другия съпруг, може да подаде молба за развод (член 1785, параграф 1 от Гражданския кодекс).

Когато съпругът, който може да подаде молба за развод, е придружено пълнолетно лице, искът може да бъде подаден от него или от придружителя, в случай че той или тя има представителни правомощия, и след получаване на разрешение от съда; когато придружаващото лице е другият съпруг, искът може да бъде предявен от името на лицето, което има право да подаде молба за развод, от негов роднина по права линия или до трета степен по съребрена линия, или от прокуратурата (член 1785, параграф 2 от Гражданския кодекс).

Правото на развод не се прехвърля в случай на смърт. Ако обаче ищецът почине по време на производството, наследниците на ищеца могат да продължат делото за целите на наследството; със същата цел делото може да продължи срещу наследниците на ответника (член 1785, параграф 3 от Гражданския кодекс).

След като бъде подадена молбата, ако ще се осъществят процесуални действия, съдията насрочва дата, на която да се направи опит за помирение, като ищецът и ответникът се призовават да се явят лично (член 931, параграф 1 от Гражданския процесуален кодекс).

Ако не бъде постигнато помирение, съдът призовава съпрузите да постигнат споразумение за развод по взаимно съгласие. Когато бъде постигнато споразумение или ако съпрузите са избрали развод по взаимно съгласие в някой момент от процеса, процесът следва хода на този вид бракоразводно производство *mutatis mutandis* (член 1779, параграф 2 от Гражданския кодекс).

Ако съдията не успее да постигне споразумение между съпрузите за развод или раздяла по взаимно съгласие, той или тя призовава съпрузите да постигнат споразумение по отношение на издръжката и условията за упражняване на родителската отговорност. Съдията призовава също така към споразумение между съпрузите относно ползването на семейното жилище, докато производството е висящо, ако това е приложимо (член 931, параграф 2 от Гражданския процесуален кодекс).

При опит за помирение или в който и да е друг момент в хода на производството страните могат да се споразумеят за развод или законна раздяла по взаимно съгласие, ако са изпълнени необходимите предварителни условия (член 931, параграф 3 от Гражданския процесуален кодекс).

При отсъствие на едната или на двете страни, или когато помирието се окаже невъзможно, съдията разпорежда ответникът да бъде уведомен относно възможността да обжалва молбата в срок до 30 дни; в момента на уведомяването, което се извършва незабавно, на ответника се предоставя копие на оригиналната искова молба (член 931, параграф 5 от Гражданския процесуален кодекс).

Ако местонахождението на ответника не е известно, положени са всички предвидени в процесуалния закон усилия за намирането му и всички те са се оказали безуспешни, датата, определена за опита за помирение, ще се смята за недействителна, а ответникът се призовава с публично разпространено известие да обжалва молбата (член 931, параграф 6 от Гражданския процесуален кодекс).

След изтичане на срока за обжалване на молбата се следва общата процедура. В хода на това производство се установява предметът на спора и се обявяват основните доказателства. Окончателното изслушване се провежда по време на тази процедура с представяне на доказателства. При приключването на окончателното изслушване делото се закрива и се изпраща на съдията, който постановява решение в срок до 30 дни (член 932 от Гражданския процесуален кодекс).

Законна раздяла може да бъде поискана в рамките на насрещен иск, дори ако ищецът е подал молба за развод; когато ищецът е поискал законна раздяла, ответникът също може да предяви насрещен иск за развод. В тези случаи разводът трябва да бъде постановен, когато молбата и насрещният иск са уважени (член 1795 от Гражданския кодекс).

Унищожаване на брак

При никакви условия не може да има позоваване на унищожаване на брака, било то в съда или извънсъдебно, докато унищожаването не бъде признато в съдебно решение по дело, заведено специално за тази цел (член 1632 от Гражданския кодекс).

Такъв иск се предявява в съда за семейството и децата чрез подаване на първоначална молба, в която под формата на процесуален документ се посочват страните, описват се съответните факти и се завършва с искане (член 122, параграф 1, буква d) от Закона за устройството на съдебната система).

Законното право за предявяване на такъв иск е различно в зависимост от основанията на иска (*моля, вж. отговора на въпрос 8*).

Съпрузите или всеки от техните роднини по пряка линия или до четвърта степен по съребрена линия, наследниците и осиновителите на съпрузите и прокуратурата имат законно право да предявяват или продължават иск за унищожаване въз основа на пречка, водеща до обявяване на недействителност. Освен това иск може да бъде предявен или продължен също от настойник или попечител в случай на ненавършили пълнолетие деца, забрана или запрещение поради душевна болест и в случай на двубрачие — от първия съпруг на съпруга, който е бил в двубрачие (член 1639 от Гражданския кодекс).

Унищожаване поради невярно представяне може да се иска от самите съпрузи или от всяко лице, което е засегнато неблагоприятно от брака. В други случаи, включващи липса на съгласие, производството за унищожаване може да бъде образувано само от съпруга, който не е дал съгласие. Роднините на последния по пряка линия обаче и неговите или нейните наследници или осиновители могат да продължат иска, ако ищецът почине по време на производството (член 1640 от Гражданския кодекс).

Производство за унищожаване, основано на пороци на съгласието, може да бъде образувано само от съпруга, който е станал жертва на грешка или на принуда. Роднините на последния по пряка линия обаче и неговите или нейните наследници или осиновители могат да продължат иска, ако ищецът почине по време на производството (член 1641 от Гражданския кодекс).

Производство за унищожаване, основано на липсата на свидетели, може да бъде образувано само от прокуратурата (член 1642 от Гражданския кодекс).

Производство за унищожаване, основано на пречка, водеща до обявяване на недействителност, се образува:

а. в случаи на ненавършили пълнолетие деца, лица, за които е известно, че страдат от слабоумие, или придружени пълнолетни поставени под запрещение лица, когато е образувано от запретеното лице — в

срок до 6 месеца от навършване на пълнолетие, отпадане на запрещението или отпадане, или преразглеждане на придружаването; когато производството е образувано от друго лице — в рамките на 3 години от сключването на брака, но никога след навършване на пълнолетие или отпадане на запрещението (член 1643, параграф 1, буква а) от Гражданския кодекс);

б. в случай на осъждане за убийството на съпруга на една от страните — в срок до 3 години от сключването на брака (член 1643, параграф 1, буква б) от Гражданския кодекс);

в. в други случаи — в рамките на 6 месеца от прекратяването на брака (член 1643, параграф 1, буква с) от Гражданския кодекс).

Прокуратурата може да предяви иска само преди прекратяването на брака (член 1643, параграф 2 от Гражданския кодекс).

Производство за унищожаване на основание съществуването на предишен непрекратен брак не може да бъде заведено или продължено, когато има висящо производство за обявяване на недействителност или за унищожаване на първия брак в случай на двубрачие (член 1643, параграф 3 от Гражданския кодекс).

Производство за унищожаване на основание липса на съгласие от единия или от двамата съпрузи може да бъде образувано само в срок до 3 години от сключването на брака или, ако ищецът не е знаел за това, в срок до 6 месеца от момента, в който научи за това (член 1644 от Гражданския кодекс).

Производство за унищожаване на основание пороци на съгласието се погасява, ако не бъде образувано в срок до 6 месеца от прекратяването на съществуването на порока (член 1645 от Гражданския кодекс).

Производство за унищожаване на основание липса на свидетели може да бъде образувано само в срок до 1 година от сключването на брака (член 1646 от Гражданския кодекс).

Удостоверението за брак и евентуално (ако основанието на молбата е възрастта) удостоверението за раждане на лицето от въпросната страна трябва да бъдат приложени към първоначалната молба.

След изтичане на срока за обжалване на молбата се следва общата процедура, както е посочено по-горе.

Ако преди решението за унищожаване да стане окончателно и необжалваемо, настъпи някое от следните събития, въпросът за унищожаването се смята за окончателно решен, а бракът за действителен, считано от момента на неговото сключване:

а. бракът на непълнолетно дете се потвърждава от това дете пред служител на регистъра по гражданско състояние и двама свидетели, след като то навърши пълнолетие (член 1633, параграф 1, буква а) от Гражданския кодекс);

б. бракът на лице, за което е известно, че страда от слабоумие, или на придружено пълнолетно лице се потвърждава от това лице, след като е потвърдено по съдебен път, че причините за пречката са отпаднали (член 1633, параграф 1, буква б) от Гражданския кодекс);

в. първият брак на съпруга, който е бил в двубрачие, е обявен за нищожен или унищожен (член 1633, параграф 1, буква с) от Гражданския кодекс);

г. липсата на свидетели се дължи на обосновани обстоятелства, като тези, които се признават от длъжностното лице по гражданско състояние, при условие че няма съмнения относно сключването на брака (член 1633, параграф 1, буква d) от Гражданския кодекс).

12 Може ли да бъде получена правна помощ за покриване на разходите по производството?

Да, схемата за правна помощ е приложима за всички съдилища, независимо от вида на производството.

(Закон № 34/2004 от 29 юли 2004 г. — Достъп до право и правосъдие).

За допълнителна информация вж. фактологична справка относно „[Правна помощ](#)“.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за развод/законна раздяла/унищожаване на брака?

Да. Тези решения винаги могат да бъдат обжалвани (член 629 от Гражданския процесуален кодекс).

14 Какво следва да се направи, за да се признае в държавата членка решение за развод/законна раздяла/унищожаване на брака, което е издадено от съд в друга държава членка?

Ако въпросното решение е издадено в държава — членка на Европейския съюз, различна от Дания (член 31 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 г.), то се признава в останалите държави членки в съответствие с Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 г.

Ако решението е постановено в Дания, се прилага специалната процедура за преразглеждане на чуждестранно съдебно решение (член 978 и следващи от Гражданския процесуален кодекс).

Съдът, който е компетентен за преразглеждане и потвърждаване на чуждестранни съдебни решения, е апелативният съд (*tribunal da relação*) в района на пребиваване на лицето, срещу което е постановено решението (член 979 от Гражданския процесуален кодекс).

В рамките на тази процедура към молбата се прилага документ, съдържащ решението, което следва да бъде преразгледано, като насрещната страна бива уведомена да представи отговор в срок до 15 дни. Ищецът може да представи отговор в срок до 10 дни от известието за отговор (член 981 от Гражданския процесуален кодекс).

След като страните представят своите процесуални документи и са предприети действията, смятани за съществени, материалите по делото се предоставят на страните и на прокуратурата за разглеждане и забележки, за срок до 15 дни за всеки (член 982, параграф 1 от Гражданския процесуален кодекс).

За да може да бъде потвърдено съдебното решение:

а. не трябва да има съмнение относно истинността на документа, в който е записано съдебното решение, или в надеждността на решението;

б. съдебното решение трябва да е станало окончателно според правото на държавата, в която е постановено;

в. съдебното решение трябва да е постановено от чуждестранен съд, чиято компетентност не е била определена в нарушение на закона, и не трябва да включва въпрос, който попада в изключителната компетентност на португалските съдилища;

г. не трябва да е възможно позоваване на защита *lis alibi pendens* или *res judicata* въз основа на дело в португалски съд, освен когато искът е предявен за първи път пред чуждестранния съд;

д. ответникът трябва да е бил надлежно призован за делото в съответствие със законите на държавата на съда по произход, а в рамките на процеса трябва да са били спазени принципите на право на защита и еднаква степен на закрила;

е. то не трябва да включва решение, чието признаване води до резултат, който очевидно е несъвместим с принципите за обществен международен ред на Португалия.

(член 980 от Гражданския процесуален кодекс).

15 Към кой съд следва да се обърне, за да се противопоставя на признаването на решение за развод/законна раздяла/унищожаване на брака, издадено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Ако въпросната страна реши да подаде молба за признаване на решение за развод, законна раздяла или унищожаване на брак в държавите — членки на Европейския съюз, с изключение на Дания, молбата се подава до съда за семейството и децата (член 122 от Закона за устройството на съдебната система). Съдът с териториална компетентност се определя от националното право на държавата членка, в която е подадена молбата за признаване.

16 Кой е приложимият закон при бракоразводни дела, когато съпрузите не живеят в държавата членка на съда, който разглежда делото, или са граждани на различни държави?

Според националните стълкновителни норми при развод и законна раздяла е приложимо общото национално право на съпрузите. Ако те не са с едно и също гражданство, се прилага правото на тяхното общо обичайно местопребиваване. При липса на такова се прилага правото на държавата, с която семейният им живот е най-тясно свързан (член 52, параграфи 1 и 2 от Гражданския кодекс).

Ако обаче по време на брака настъпи промяна в приложимото право, единствено факт, приложим към момента на възникването си, може да послужи като основание за раздяла или развод (член 55, параграф 2 от Гражданския кодекс).

Къде може да се намери приложимото законодателство

[Португалски граждански кодекс](#)

[Португалски Кодекс за гражданския регистър](#)

[Португалски Граждански процесуален кодекс](#)

[Производства от компетентността на прокуратурата и службите на регистъра по гражданско състояние](#)

[Законодателна заповед № 13/2018](#)

[Закон за устройство на съдебната система](#)

[Достъп до право и правосъдие](#)

[Регламент \(ЕО\) № 2201/2003 от 27 ноември 2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност](#)

Заклучителна бележка:

Информацията, съдържаща се в този информационен документ, е от общ характер и не е изчерпателна. Тя не е обвързваща за звеното за контакт, Европейската съдебна мрежа по граждански и търговски дела, съдилищата или други лица. Тя няма за цел да замести консултациите с действащото приложимо законодателство.

Тази уеб страница е част от „Вашата Европа“.

Ще се радваме да получим вашите [коментари](#) относно полезността на предоставената информация.

■ Последна актуализация: 20/12/2024

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.